

KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKGA KIRITILGAN INVESTISIYALARNI STATISTIK BAHOLASH

Parmonqulov Xojiakbar

Guliston Davlat Universiteti talabasi

Fayziyev Umidjon

Guliston Davlat Universiteti talabasi

Turayeva Gulizahro

Guliston Davlat Universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada kichik biznes va xususiy tadbirkorlikga kiritilgan investitsiyalarni hududlarga taqsimlanishi statistik tahlil qilingan. Shuningdek, kichik biznes faoliyatini investitsiyalashni takomillashtirish bo'yicha ishlab chiqilgan ilmiy taklif va amaliy tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: YaIM, YaHM, statistik tahlil, investisiya, kichik biznes, tadbirkorlik.

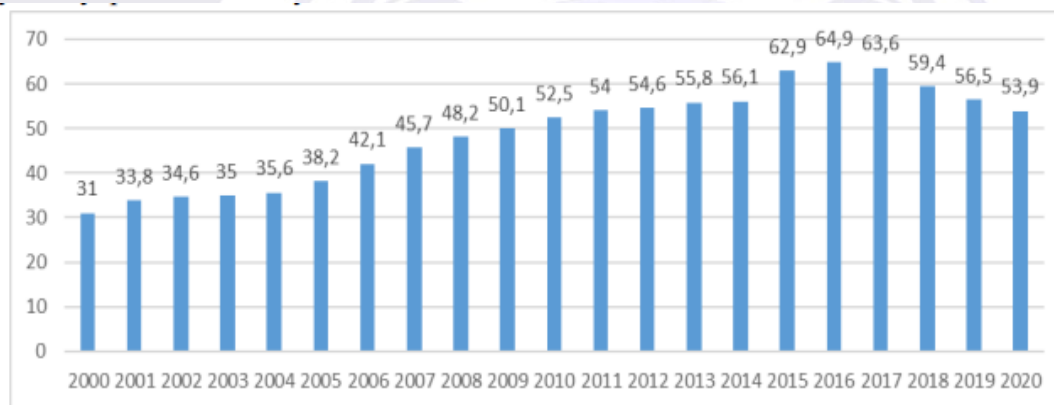
Abstract: The article considers a statistical analysis of the distribution of the volume of investment in small business and private entrepreneurship in the context of regions. And also, scientific proposals and recommendations for improving the investment activities of small businesses.

Key words: GDP, GRP, statistical analysis, investments, small business, entrepreneurship.

Kirish. Butun dunyoda iqtisodiyotni xarakatlantiruvchi kuchi sifatida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik (KBXT) sohasini asosiy o'rinni egallab kelmoqda. Dunyoning rivojlangan mamlakatlari Fransiya, Italiya, Yaponiya, Germaniya, AQSh davlatlarida YaIMdagi KBXTning ulushi 50-60 foiz atrofida bo'lib, ushbu ko'rsatkich 2020 yil O'zbekistonda esa 53,9 foizni tashkil qilmoqda. KBXTni yanada rivojlantirishda investitsiyalarning o'rni beqiyosdir. Mamlakatimiz hududlariga ajratilayotgan investisiya miqdorini qanday taqsimlanayotganini statistik o'rganish muhimdir. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoev ta'kidlaganidek: "Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, qaysi davlat faol investisiya siyosatini yuritgan bo'lsa, o'z iqtisodiyotining barqaror o'sishiga erishgan. Shu sababli ham investisiya – bu iqtisodiyot drayveri, o'zbekcha aytganda, iqtisodiyotning yuragi, desak, mubolag'a bo'lmaydi. Investisiya bilan birga turli soha va tarmoqlarga, hududlarga yangi texnologiyalar, ilg'or tajribalar, yuksak malakali mutaxassislar kirib keladi, tadbirkorlik jadal rivojlanadi".

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili Kichik biznes va tadbirkorlik sohasi, uning rivoji va yo'nalishlarini o'rgangan xorijiy olimlar: A.Marshall, Y.Shumpeter, V.Valeslar tadbirkorlikning ilmiy asoschilari hisoblanadi. Mahalliy olimlarimizdan: Bayxonov B.T. tarmoqlar faoliyatini ishlab chiqilgan ekonometrik modellar orqali tahlil qilib, prognozlash asosida investitsiyalar samaradorligini baholashda, zamonaviy uslubiy yondashuvni qo'llash mumkinligini ta'kidlaydi.

Muhokama va natijalar. Milliy iqtisodiyotimizda ishlab chiqarishni yangi texnika va texnologiyalar bilan ta'minlash, xalqaro bozorda o'z o'rni, mavqeiga ega bo'lishi, raqobatbardosh hamda sifatli mahsulot ishlab chiqarish uchun KBXT sohasiga investisiyalar jalb qilish, ulardan samarali foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Mamlakatimiz Prezidenti Sh.M.Mirziyoev "Ayniqsa, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investisiyalar 4,2 milliard dollarni tashkil etib, 2018 yilga nisbatan – mana shu raqamga e'tiboringizni qaratmoqchiman – 3,1 milliard dollarga yoki 3,7 barobar o'sdi. Investisiyalarning yalpi ichki mahsulotdagi ulushi 37 foizga yetdi"– deb ta'kidlab o'tdi. Shu nuqtai nazardan, KBXT sohasini rivojlanishi hududlar miqyosida har tomonlama qo'llab-quvvatlash, uning innovasion rivojlanishini ta'minlash uchun, hamda YaIM, YaHMDagi ulushini oshirish va qulay ishbilarmonlik muhitini yaratish kabi yo'nalishlarda tizimli chora-tadbirlar amalga oshirib kelinmoqda.

1-rasm. Kichik biznesning YaIMdagi ulushi, %da¹

Kichik biznesning YaIMdagi ulushi ko'payishi ular tomonidan yetishtirilayotgan mahsulotlar hajmini oshirish borasida olib borilayotgan islohotlar natijasidir. Darvoqe, so'nggi yillar (2010 – 2020)da kichik biznesning YaIMdagi ulushi 25,5 foiz bandga oshib, 2020 yilda 53,9 foizni tashkil qilgan (1-rasm).

Xulosa va takliflar. Mamlakatimizning investision faoliyatini samarali olib borishda amaldagi mavjud qonunchilikni isloh etish, investisiyalardan hududlarni rivojlanirishda xalqaro tajribalardan keng foydalanish, iqtisodiyot uchun avvalo ichki manbalardan ko'proq foydalanishga qaratilgan davlat siyosatini yuritish, mavjud kamchilik va muammolarni ijobiy hal etish bugungi kunning dolzarb masalasi hisoblanadi. Mamlakatimiz hududlarida KBXTga investision siyosat samaradorligini oshirish qulay investisiya muhitini ta'minlash va xorijiy kapital oqimini yanada ko'paytirish uchun asosiy yo'nalishlar bo'yicha quyidagi chora-tadbirlarni tadbiiq qilish kerak bo'ladi:

- mamlakatimizda faoliyati yo'lga qo'yilgan kichik qo'shma korxonlarning erkin faoliyati ko'rsatishi hamda tashqi bozorlarga chiqish imkoniyatini yanada kuchaytirish;

- xududlarning barqaror rivojlanishi uchun barcha viloyatlarga teng taqsimlangan holda ichki va tashqi investisiyalarni kiritish.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. //Xalq so'zi, 2018 y. 29 dekabr.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. //Xalq so'zi, 2020 y. 25 yanvar.
3. Gulizahro, T., Feruza, B., Diyora, Q. S., & Ma'mur, U. KORXONALAR BUXGALTERIYA HISOBINI YURUTISHDA UZOQ MUDDATLI AKTIVLARNING O'RNINI VA AHAMIYATLARI.
4. Тураева, Г. (2023). Актуальность Обеспечения Стабильности Производства Зерна В Национальной Экономике. *Бюллетень педагогов нового Узбекистана*, 1(9), 101-107.
5. Stat.uz sayti
6. Umarov, S. R. (1992). On the well-posedness of boundary value problems for pseudodifferential equations with analytic symbols. In *Doklady Akademii Nauk* (Vol. 322, No. 6, pp. 1036-1039). Russian Academy of Sciences.
7. Umarov, S. R. (1993). Some boundary value problems for elliptic equations with a boundary operator of fractional order. In *Doklady Akademii Nauk* (Vol. 333, No. 6, pp. 708-710). Russian Academy of Sciences.
8. Умаров, С. (2017). Основные направления инновационного развития водного хозяйства и его поддержка. *Экономика и инновационные технологии*, (1), 43-50.
9. Rustamovich, U. S. (2017). Features of innovative water management in the modernization of economy. *TRANS Asian Journal of Marketing & Management Research (TAJMMR)*, 6(1), 45-53.
10. Xolmanova, Z. (2020). Kompyuter lingvistikasi. Nodirabegim:.-Toshkent, 247.